

Länsstyrelsen Kronoberg

Yttrande över Kommissionens förslag till revidering av ramdirektivet för vatten 2000/60/EC, prioämnesdirektivet 2008/105/EC och grundvattendirektivet 2006/118/EC

Er ärendebeteckning: M2022/01113

Sammanfattning

Länsstyrelsen är positiv till ändringarna i direktiven och ser det som mycket bra att särskilt förorenande ämnen flyttas från att vara en del i bedömningen av ekologisk status till kemisk status. Vi är även positiva till att listor med kemiska ämnen som bör övervakas ses över, uppdateras och hålls aktuella. Listorna behöver förtydligas för några nytillkomna ämnen.

Vi anser att förslaget leder till ökade kostnader både för staten och länsstyrelserna då det kräver mer övervakning, rapportering och fler statusklassningar under en vattenförvaltningscykel på sex år.

Vi utvecklar våra synpunkter mer detaljerat nedan, men avstår från att yttra oss över de delar i förslaget som inte är kommenterade.

Ramdirektivet för vatten

Vi är positiva till ändringar i direktivet så att det blir mer förenligt med andra direktiv som dricksvattendirektivet och direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Ändringar som även gör direktivet mer förenligt med olika internationella strategier är bra.

Vi tycker det är bra att särskilda förorenande ämnen som idag är en del av ekologisk status föreslås flyttas till kemisk status. Det gör att kemiska ämnen hanteras på liknande sätt och att de särskilt förorenande ämnena skiljs från de biologiska kvalitetsfaktorerna som idag ingår i ekologisk status.

Det är bra att listan för övervakning av både prioriterade ämnen i ytvatten och kemiska ämnen i grundvatten ses över. Det är positivt med bevakningslistor för både yt- och grundvatten för att snabbare kunna reagera på framväxande risker och anpassa övervakningen.

Prioämnesdirektivet

Det är bra att listan för övervakning av prioriterade ämnen i ytvatten ses över. Det är bra att både nya ämnen som kan innebära en risk för

vattenkvaliteten läggs till och befintliga prioriterade ämnen ses över och där några får ändra gränsvärden och andra att ämnen som inte längre utgör någon risk tas bort från listan. Det är positivt att PFOS kompletteras med fler PFAS-ämnen då många av dessa har återfunnits i våra vatten. Läkemedel har hittats i vatten och innebär en stor risk för vattenmiljön, men har inte övervakats regelbundet. Det är därför positivt att även några läkemedel läggs till.

Det är positivt att mikroplaster, mikrobiell resistens och effektbaserade metoder för östrogena ämnen läggs till i bevakningslistan. Det är viktigt att snabbare kunna genomföra ändringar kopplat till nya forskningsresultat och metoder. Mikroplaster kommer från många olika ursprung och kan innehålla olika kemiska ämnen. En fundering är om mikroplaster kan hanteras som en homogen grupp och om de bör ses som ett prioriterat ämne. Enligt Naturvårdsverket så bryts plastpartiklarna inte ned i matsmältningsorganen hos djur som ätit plasten och all plast utsöndras inte heller via spillningen. Detta leder till att djur som ätit plast luras att tro att de är mätta. De får inte i sig den näring som de behöver och kan i värsta fall svälta ihjäl.

Att även ta med effektbaserade metoder eftersom det förbättrar förutsättningarna för att mäta effekter på miljön eller människors hälsa och visar om flera olika miljögifter tillsammans kan ge större påverkan vid lägre halter än var ämne för sig är bra.

Grundvattendirektivet

Det är bra att bevakningslistan för grundvatten blir obligatorisk, vilket innebär regelbunden och kontinuerlig screening av förorenande ämnen som bedöms vara potentiella miljö- och hälsohot.

Det är positivt att nya förorenande ämnen läggs till med EU-gemensamma normer och att den samordnas mer med ytvatten. Det är positivt att grundvattenlistan får samma PFAS-ämnen och gränsvärde som för ytvatten och att läkemedel läggs till. Totalhalt av läkemedel behöver förtydligas med vilka typer av läkemedel som bör ingå. Det är också positivt att icke-relevanta metaboliter till bekämpningsmedel läggs till, men här behövs tydligare anges vilka ämnen som ingår i de olika grupperna med olika gränsvärden beroende på hur säker forskningen är på de skadliga effekterna av de olika ämnena.

Övervakning och kostnader

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om att göra det möjligt för medlemsstaterna att använda sig av nya övervakningstekniker, inklusive jordobservation, fjärranalys, passiva provtagare och effektbaserade metoder, men med förbehållet att det tas fram gemensamma standarder och tekniska beskrivningar för detta.

Administrativa kostnader kommer uppstå för utökad övervakning av de nya prioriterade ämnena, mikroplaster, antimikrobiell resistens och effektbaserade metoder för östrogena ämnen.

Det är bra att det tas fram en EU-gemensam databas för särskilda förorenande ämnen som syftar till att säkerställa tillgänglighet för alla medlemsstater och även andra intressenter. Det gör att jämförbarheten mellan länderna ökar. Förslaget innebär att övervakningsdata och status rapporterats åtminstone årligen till Europeiska miljöbyrån (EEA) genom ett automatiserat system. I Sverige finns i dagsläget inget automatiserat system och vi bedömer att det i dagsläget inte ens med en kraftigt ökad arbetsinsats från flera myndigheter är möjligt att genomföra en årlig rapportering av kvalitetssäkrad data. Vi anser däremot skulle det kunna vara lämpligt att uppdatera statusklassningen en gång extra per cykel så att nuläget i statusklassningen tas fram vart tredje år. Även detta kräver en ökad arbetsinsats för både länsstyrelser och vattenmyndigheter och därmed även en ökad kostnad för staten.

Länsstyrelsen delar regeringens uppfattning om att för påverkade vatten gäller principen förorenaren eller användaren betalar. Det innebär att det i första hand bör vara verksamhetsutövare som ska stå för tillkommande övervakningskostnader. I dag stämmer det däremot inte att det är förorenaren som betalar övervakningen i alla sammanhang. När det gäller areella näringar har de inget övervakningskrav även att vi vet att deras verksamhet är en bidragande orsak till vissa förorenande ämnen i både yt- och grundvatten som till exempel bekämpningsmedel. Ofta finns det inte heller någon ansvarig förorenare i anslutning till förorenade områden som kan betala för övervakningen. När det gäller grundvattenövervakning är det svårt att koppla föroreningar till specifika verksamhetsutövare.

En stor del av den övervakning som genomförs idag har andra syften än att visa att miljökvalitetsnormerna för vatten uppfylls. Detta gör att det kan vara svårt att ändra befintlig övervakning så att det stämmer överens med direktivens syfte. Framtida effektbaserad övervakning är också svår att koppla till en förorenare då det kan vara utsläpp från flera verksamheter som tillsammans leder till effekterna. Det innebär att kostnaden för övervakningen troligen kommer att öka kraftigt och att staten får stå för en stor del av den kostnaden och provtagningen till stor del hamnar hos länsstyrelserna. Om exempelvis övervakningen inom recipientkontrollen ska anpassas till direktivens syfte så behöver vår lagstiftning i Sverige ändras. Detta så att alla förorenare får krav på recipientkontroll av miljögifter och inte, som i dag endast för punktutsläpp från tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av föreslagna ändringar i direktiven blir ökade kostnader för Länsstyrelsen i form av ökad arbetsinsats och extra

övervakning. För länet som helhet innebär det även ökade kostnader då förorenaren ska betala för den tillkommande övervakningen.

Miljömässiga konsekvenser

För länet innebär detta att vi får en bättre kunskap av var fler föroreningar finns och vilka områden som behöver åtgärder för att uppnå direktivens mål.

Sociala konsekvenser

Genom ökade krav på skadliga utsläppsnivåer samt en ökad övervakning av fler ämnen som kan ha en negativ påverkan på människors hälsa kommer vi att må bättre och därmed kan vi uppnå en högre social levnadsstandard.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med vattenhandläggare Monica Andersson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chef för miljöavdelningen Maria Levin, chef för vattenenheten Jan Grosen medverkat.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post kronoberg@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 Växjö, eller ring vår växel 010-223 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/kronoberg.